Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem • Monošter, 22. februarja 2024 • Leto 34, št. 8

stran 2

»DANES SMO NAREDILI PRAVI KORAK NAPREJ«

SLOVENSKA FAŠENSKA POVORKA V MONOŠTRI
stran 3

CENTER GIBANJA ...
stran 4

ČE NEMO MOGO V MTZ SESTI, TE JE ŽE GOTOVO
stran 8

»DANES SMO NAREDILI PRAVI KORAK NAPREJ«

Februarja 2022 sta takratna slovenski in madžarski premier Janez Janša in Viktor Orbán v Lendavi podpisala sporazum o ustanovitvi Slovensko-madžarskega skupnega finančnega sklada, ki naj bi v obmejni narodnostno mešani pokrajini – Pomurju in Porabju – v petih letih pritegnil letno dvakrat po pet milijonov evrov razvojnih sredstev. Ker so Slovenijo v letu 2023 prizadele naravne ujme, se zaradi odpravljanja njihovih posledic izvajanje omenjenega gospodarskega programa do nedavnega ni začelo.

V vmesnem času se je na podlagi predlogov slovenske in madžarske vlade oblikoval programski odbor skupnega sklada, ki je pripravil osnutek razvojnega programa. Odbor sestavljajo voditelji štirih ustanoviteljic Evropskega teritorialnega združenja za sodelovanje (EZTS) MURABA – Državne slovenske samouprave (DSS), Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti (PMSNS), Občine Monošter in Občine Lendava – ter po dva predstavnika obeh vlad.

Programski odbor se je letos prvič sestal na gornjeseniškem sedežu DSS 14. februarja. Seje so se udeležili člani delovnega telesa: predsednik domače krovne organizacije Karel Holec, predsednik PMSNS Dušan Orban, državna sekretarka na uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu Vesna Humar, državna sekretarka na ministrstvu za kohezijo in regionalni razvoj Andreja Katič, državni podsekretar madžarskega ministrstva za zunanje zadeve in trgovino Péter Kiss-Parciu, predstavnik istega resorja Balázs Loppert, župan Monoštra Gábor Huszár, župan Lendave Janez Magyar ter direktor EZTS MURABA Bálint Papp. Pri pogovorih sta med drugimi sodelovali še monoštrska slovenska generalna konzulka Dubravka Šekoranja in lendavska madžarska generalna konzulka Gertrud Kelemen.

Tokratni razgovor so vsi udeleženci ocenili kot uspešen, zunanjih ekspertov tudi opravilo. Ta dokument je osnova za vse nadaljnje pogovore, upošteva pa tako mnenja in predloge obeh narodnostnih skupnosti kakor tudi lokalnih skupnosti.«

Predsednik DSS Karel Holec, direktor EZTS MURABA Bálint Papp in madžarski državni podsekretar Péter Kiss-Parciu

nam je v kasnejši izjavi dejala državna sekretarka Andreja Katič. »Potrdili smo osnutek razvojnega programa, ki ga morajo predlagatelji sicer še nekoliko dopolniti. Verjamem, da bodo to do konca februarja storili. Dogovorili smo se, da se v program neposredno vnesejo štirje pilotni projekti, ki so izvedljivi v letošnjem letu. Seveda morata program potrditi še obe vladi,« je dejala predstavnica slovenskega ministrstva in dodala, da lahko po en predhodni projekt predlagajo vse štiri ustanoviteljice EZTS MURABA.

»Predlagani projekti morajo biti skladni z osnovnimi cilji, ki jih zastavlja razvojni program. Določena so bila tri prioritetna področja: družbeni razvoj mladih in starejših, ohranjanje jezika in kulturne identitete oziroma gospodarski razvoj s poudarkom na turizmu,« smo izvedeli od državne sekretarke Vesne Humar, ki je pristavila, da je bil za pripravo razvojnega programa že v meddržavnem sporazumu zadolžen EZTS MURABA. »Združenje je to tehnično delo v posvetovanju z vsemi deležniki ob pomoči

»Verjamemo, da je volja na obeh straneh in da bomo na koncu letošnjega leta že videli izvedene projekte,« sta dejali slovenski državni sekretarki Andreja Katič in Vesna Humar.

Letos naj bi izvedli štiri manjše projekte, ki morajo biti dokončani in obračunani do novembra. »Višina podpore bo odvisna od tega, za kako kakovostne projekte gre, kdaj se lahko njihova izvedba začne in ali obstaja soglasje pri njihovi uresničitvi. Dodeljena sredstva bodo odvisna tudi od proračunskega stanja v obeh državah,« nam je povedal državni podsekretar Péter Kiss-Parciu in dodal: »Madžarska vlada se je odločno zavezala, da program podpre, že v lanskem letu smo za te namene zagotovili pet milijonov evrov. Za letošnje leto pa še ne morem potrditi natančne vsote.«

Predsednik PMSNS Dušan Orban je bil mnenja, da so stopili s prve na drugo stopničko. »Današnji dogovor pomeni zelo velik napredek za obe skupnosti, saj smo dve leti čakali na ta preboj. Na naši strani smo imeli že v lanskem letu pripravljene tri pilotne projekte, ki so lahko izvedljivi v kratkem času v normalnih finančnih mejah. Te tri predloge bomo še enkrat pregledali, prijavili bomo lahko namreč le enega,« smo slišali od predstavnika pomurske madžarske skupnosti, ki je dodal, da so v programu za naslednja leta predvideni tudi javni razpisi za zunanje organizacije. »Upamo, da bodo prijavitelji predlagali projekte, ki so v dobrobit širši okolici in skupnosti.«

Karel Holec je bil prav tako zadovoljen s sejo, rekoč: »Tudi smo do zdaj korakali, toda pravi korak naprej smo naredili šele danes.« Predsednik DSS računa, da bo pri predlaganem projektu krovne organizacije pogodba podpisana v dveh do treh mesecih. »Ob gornjeseniškem mlinu stoji dvorišče, ki spada k nekdanji mlinarjevi hiši, ki jo želimo odkupiti. Čeprav gre za nepremičnino, nam bodo odkup verjetno odobrili, saj je kompleks vpisan v Register porabskih vrednot,« je povedal Karel Holec, ki se zaveda, da morata projektne predloge potrditi še obe vladi. Čeprav po njegovih besedah skupnost ne bo prejela prvotno predvidene vsote, bo šlo za znatno podporo.

Gostitelja nedavne seje smo povprašali tudi o dolgoročnejših načrtih. »V naslednjih letih se bodo lahko na razpise prijavljale tudi naše porabske vasi, kjer živijo Slovenci. Poleg tega si želimo pridobiti sredstva še za razvoj človeških virov, za reševanje naših kadrovskih zagat, ki nas pestijo na vsakem področju. Veliko namreč lahko sezidamo, a če ne bo Slovencev, za katere so te stavbe zgrajene, naše delo nima smisla.«

Srednjeročno načrtuje predsednik krovne organizacije tudi vzpostavitev medijskega središča. »Gradnja centra terja višji proračun in je ni mogoče uresničiti v letu dni. To je lahko naš cilj za drugo ali tretje leto. Zaželeno je, da bi bili vsi naši mediji v istem poslopju in opremljeni s sodobno tehnologijo. V zadnjih časih pa se je pojavila tudi potreba po lastni gledališki dvorani, ki bi lahko naenkrat gostila 80-120 ljudi. V kolikor nam bodo ti načrti uspeli, bo medijski center v prvem nadstropju nad to dvorano z dvignjenim odrom.«

Ko bosta vladi v Budimpešti in Ljubljani osnutek razvojnega programa obravnavali in potrdili, se bo lahko dejansko začelo operativno izvajanje meddržavnega sporazuma. To pomeni, da bodo lahko konec leta že izvedeni projekti v Porabju, ki se odslej ob madžarskem in slovenskem gospodarskem programu razvija tudi z denarjem iz skupnega finančnega sklada. *(Foto na 1. strani: Udeležence prve letošnje seje programskega odbora skupnega sklada je pozdravil gostitelj Karel Holec.)*

-dm-

Foto Silva Eöry

Slovenska fašenska povorka v Monoštri

Na fašensko nedelo je Drüštvo porabski slovenski penzionistov velki fašenski karneval držalo v Monoštri.

Na te lejpi program so pozvali slovensko generalno konzulko Dubravko Šekoranjo, zagovornico Slovencev v madžarskom parlamenti Eriko Köleš Kiss, predsednico Slovenske zveze Andreo Kovács, predsednika Državne slovenske samouprave Karčina Holeca pa člane Drüštva upokojencev iz Puconec in Rogašovec. Soorganizatori so bili Društvo za lepšo vas Števanovci in Občina Sakalovci.

Kauli 14. vöre je pred Hotelom Lipa dosta lidi vküpprišlo. V vsefelé maškare, lafline so bili nasédjani, prišli so na fašenski karneval, aj se vküp radüvajo, veseldje, radost naredijo vsem in gledalcom. Cilj je biu, aj zimo tazgonijo. Bile so tradicionalne in moderne maškare. Bila sta Lenka in Fašenek, brez njija nega fašenske povorke. Čaralice so flajsno lejtale, cvilile pa na glas kričale grde reči. Bile so ciganjice z malimi mlajšami. Vidli smo vsefelé meštrije, kak policaje, brivce, gasilce, püšpeke, garaboncijaše, medicinske sestre pa klovne.

K nam so prišli člani »stočlanskoga ciganjskoga orkestra«, ka če bi naši muzikanti več nej meli mauč špilati, té uni prejkvzemejo njino delo. Bili so pravljični liki tö, Snegulj-čica in sedem palčkov, Ludas Matyi z gosjo. Leko smo šlatali raužnega pujseka, aj nam prinesé srečo. Ranč vse ne morem dojspisati, so vsi lejpi pa kreativni bili. Vej pa fašenek zatok gé, aj se veselimo, norijo špilamo. Naj baudemo ovakši, kak smo med kednom. Mislim, ka so bili taši, steri so v maski, laflini uresničili svoje otroške senje, tak so zdaj na fašenek leko gratali sodaki, policaji, gasilci, čaralice, kralice. Muzikanti skupine Što ma čas so pa vküper s fudašom iz Vučje Gomile in muzikanti iz Muretinec igrali ves čas med povorko.

Dobra volja se je začnila že pred Hotelom Lipa, so že tam plesali in djufkali. Prva kak so na paut šli, je za rejč proso mali birauv, steri je tapravo par informacij, ka baude zadvečerka, ka de se zgaudilo.

»Fašenska nedela je pá es prišla, kak vsakšo leto. Mi se moramo malo nauri rediti pa veseliti. Zatoga volo smo pozvali muzikante. Pozvali smo goste, upokojence iz Slovenije tö. Mejte se dobro, dosta plešite, bodite koražni.«

Po nagovoru predsednice porabski slovenski upokojencev Marijane Fodor so se vsi napautili na povorko v center Monoštra. Na čelu povorke sta po tradiciji üšla Lenka in Fašenek, potistim čaralice in vsi drugi. Po pauti so večkrat stanili pa plesali, čaralice so moške vkradnile, zapelavale. Dočas so nji nej nazaj pistile, so mogli z njimi plesati in niške eške ne vej, ka so jim šugline ponüvale gledalcom. Naši člani in soorganizatori, gosti iz Slovenije so dosta fank prinesli na povorko. Palinka je tö bila, aj lidgé eške bola koražni baudejo. Po pauti so nas pravi policisti sprvajali, glavni trg doj zaprli, cejli plac je za nas bijo. Tam se je začno ples, norčija, karneval. Gor sta stativale v vüje. Ciganice so karte metale, medicinske sestre beležnike zdravile, püšpek so tö pomagali zdraviti z molitvijo.

Po pauti so penzionistke krofpile Folklorna skupina ZSM Sakalovci in Folklorna skupina upokojenk ZSM. Plac je brž grato puno plesalcov. Trnok koražno je bilau.

Vaugri in Slovenci so vküp plesali, muzikanti so nikanej stanili, muzika se je vsigdar čüla. Škoda ka je malo dež üšo, je dostakrat šprickalo, da pa té mali dež je našo dobro volau nej tazagnau. Gda smo se že dobro vönaplesali, palinka in kroflinge so sfalili, smo šli nazaj v restavracijo Lipa. Na dvorišči so čaralice ogenj vužgale, plesale kauli ognja. Z ritualnim plesom so simbolično odganjale zimo, aj baude že sprtoletje. V restavraciji je program dale držo, se začnila kulturna prireditev in pogostitev.

Porabski trio in skupina Što ma čas so vküper spejvali. Kak se na fašenek šika, so moški imeli ženski gvant pa fejst vöpofarbani obraz.

Med večerjo smo dosta pripovejdali med seuv pa s slovenskimi gosti. Dosta so plesali, vejpa trnok dobra muzika je bila. Niške se nej taužo, ka ga nogé bolijo po dugi povorki.

Tašoga ipa človek vse lagvo pozabi, ne brodi na težave, se dobro počüti. Čigli je bilau slabo vrejmen, na fašenski karneval je prišo 116 lidi. Iz toga se je 70 nutnaravnalo, šlo na povorko. Veseli nas, ka vsigdar več mlajšov, mladi pride na fašenek, se nutnaravna. Po pauti in varaši je tö dosta lidi prišlo nas poglednit. Bila je takšna držina, gde so se stari starši, stariške pa mlajši tö nutnaravnali. Vüpamo, ka do uni tradicijo tadale nesli, samo tak leko tá fašenska šega gorostane.

Dobro je bilau vküp biti, se malo ovak ponašati, se norčevati, plesati tö vanej v Varaši. Radi smo, ka smo našo šego dosta lidam – nej samo Slovencom, liki Vaugrom tö – leko nutpokazali.

Vüpamo, ka mo se eške dostakrat leko vküp veselili.

Margit Čuk

PREKMURJE

Atelje Štefana Galiča

Župan Občine Lendava Janez Magyar je pred dnevi podpiso pogodbo o nakupi ateljeja akademskoga slikara in grafika svetovnoga formata Štefana Galiča, steri bi biu letos januara star 80 let. Občina Lendava, stera je pogodbo podpisala z umetnikovim bratom Tomažom Galičom, je za predmetno nepremičnino in premično premoženje dala 50 gezero evrov.
Štefan Galič (1944-1997) je živo in ustvarjo v dvojezični Lendavi. V šuršom slovenskom kulturnom prostori je biu najbole znani kak grafik. Najbole erični so njegovi lesorezi, stere je zaokraužo v grafične serije, kak so na primer Violine, Zapisi in Fosili, za stere je daubo tüdi več nagrad in priznanj. Grafično specialko je Štefan Galič leta 1973 opravo pri Riki Debenjaku in Marjani Pogačniki na ljubljanski likovni akademiji.
Župan Janez Magyar je ob podpisi pogodbe povedo: »Po skor 30 lejtaj čakanja kak skupnost tapopravlamo dug do zapuščine velkoga človeka in fanjskoga umetnika. Veseli me, ka smo tau napravili glij v okviri praznovanj ob dnevi slovenske kulture in ob slikarovii 80-letnici.« Po smrti Štefana Galiča je Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije leta 1998 umetnikov atelje vpiso v svoj register, vej pa je tau nej samo atelje slikara in grafika Štefana Galiča, liki je tau tüdi umetnostno-zgodovinski in domoznanski zaklad, vej pa so v njom ške velka zbirka etnografskih predmetov, starin, umetnin, knjig, starih razglednic, spominov pa osebnih predmetov toga umetnika. Biu je navezani na naravo in na živo okolje, pa tüdi na ljudsko tradicijo. Čiglij je izviro iz meščanske obrtniške držine, je rad isko etnografske predmete, steri so se v 60. lejtaj preminaučoga stoletja skor čista zgübili. Biu je strasten zbiralec vrčov, sledkar pa tüdi lesenih paverskih škeri, stere je vkupnabro po celom Prekmurji.

Silva Eöry

Kineziolog Blaž Brenčič iz Murske Sobote

CENTER GIBANJA JE NAJ »ŠVIC PLAC« V POMURJI

Blaž Brenčič iz Murske Sobote je mladi kineziolog. V njegovom Centri gibanja, steri je nej samo fitnes center, liki ške neka več, je furt več lüstva, steri radi »švicajo«, zatau ne čüdi, ka so ga pred par kedni bralci internetnoga medija Sobotainfo vöodabrali za naj »švic plac« v Pomurji.

Blaž Brenčič je kineziolog.

V Centri gibanja so tak individualne kak skupinske vadbe.

»Leko povem, ka je Center gibanja funkcionalna telovadnica, stero smo gorodprli pred petimi mejseci. Takšo ménje smo joj dali zatau, ka škemo čimveč lidi spraviti v gibanje. Leko pridejo sami pa vadijo, leko pa poiškejo pomauč trenera. Mamo tak individualne kak tüdi skupinske vadbe. Rejsan smo nej nekši klasični fitnes center, vej pa ne vadimo samo na škeraj oziroma mašinaj, liki lidge dosta vadijo tüdi s svojo lastno težo (súly) pa tüdi z utežmi,« je prva raztolmačo Blaž Brenčič, steri se je že prva kak je goraudpro nauvo telovadnico spravlo s takšim delom, samo ka je meu plac, pa nej tak velki kak zdaj, v arendi, nazadnje v zidini nekdešnjoga Hotela Diana: »Tam smo meli samo 100 kvadratnih metrov, zdaj mamo celau 600 kvadratov. Zdaj komaj vidim, kak je fajn gé, gda maš tak velki plac. Nikdar nej bi več vöminiu, bar nej na menše, leko samo na vekše.«
Nauva telovadnica, stero so vrejdgemali lani skor cejlo leto, je bila napravlena v eni od nekdešnjih zidin fabrike Mura. Tau zidino, stera je najbole bliže krožišči pri soboškom cintori, je vküper küpilo pet različnih firm, tak ka je vse delo ške nej zgotovleno: »Fasado de ške trbelo napraviti pa tüdi malo bole vrejdvzeti okolico, tak ka tau ške pride na red. Brodim, ka je dobro gé ka so se skor vse Murine zidine odale in se v nji spravla en nauvi žitek. Nej daleč vkraj od nas se je tak gorodprla tüdi pivovarna s pivnico.«
Blaž Brenčič pravi, ka je kak dejte brodo ka de, gda gorzraste, padar, astronom ali pa kaj tretjoga, štrtoga. Dugo je nej znau, ka bi rad v žitki delo, je pa furt rad meu šport, tak ka se je spravlo s fotbalom, tüdi merkanarskim, pa košarko in karatejom. Gda je v cajti srednje šaule začno oditi v fitnes center, se je njemi tau povidlo pa se je odlaučo, ka de šau na Fakulteto za šport, gé se je vözašaulivo za magistra kineziologije. »Kineziologi smo specialisti za gibanje. Fejst smo si podobni s fizioterapevti, se pa največ spravlamo s tem, ka pomagamo lidam po poškodbaj. V bistvi prva dejo k fizioterapevti, po tistom pa te k nam pridejo, ka jih te mi pa spravimo v gibanje. Ne odijo pa v naš center samo takši lidge, liki tüdi športniki pa takši, steri majo kakšo falingo na tejli oziroma takši, steri škejo z gibanjom poskrbeti za svoje zdravdje,« pravi sogovornik in cujda, ka je študij nej biu léki, »ali tau je bilau najlepših pet let mojoga žitka, tak ka nej bi nika vöminiu. Po tistom, ka sam začno v fitnes oditi, me je furt bole zanimalo človekovo tejlo, zatau sam se odlaučo glij za tau smer študija. Meli smo dosta takših predmetov, tak na primer anatomijo in fiziologijo človeka, kak tisti, steri študerajo za padare.«
Tak kak je že lani za naše novine povedala Vita Šiftar, stera je ena od trenerk v Centri gibanja, je fontoško, ka se lidge navčijo, ka trbej pravilno napraviti vaje, vej pa je človekovo tejlo tüdi naša šker, zatau se ga moremo navčiti nücati. Že te, gda smo stari 40 lejt, začnemo gibiti mišično maso in te se pri dosta lidaj začnejo bolečine. Ka tau malo dojstavimo, čista ne moremo preprečiti, pa ka nas nede trnok fejst bolelo, moremo začniti migati. Tüdi Blaž Brenčič opozarja, ka je vsakšo gibanje dobro, tüdi če samo odimo. »Tau je največša napaka, stero delamo. Lidge brodijo, ka morejo počivati te, gda jih kaj boli. Nej je istina gé, morejo se gibati in okrepiti svoje mišice. Pred 100 leti in več so se lidge skor cejli čas gibali, pa so bili bole zdravi kak smo zdaj mi. Zdaj pa včasi, gda nas kaj zaboli demo ležat. Dobro, gda je velka bolečina, nejde inači ali včasi kak smo kaj baukši se moremo začniti gibati, vej pa de nam samo tak baukše,« je ške povedo sogovornik in nam za konec ške par rejči povedo o powerliftingi oziroma troboji moči, športi, steri je podoben olimpijskomi športi zdigavanja uteži. Tam sta samo dvej disciplini, v tom športi pa so tri vaje z utežmi: v počepi (squat), potiski s prsmi (bench press) in mrtvom dvigi (deadlift). »Cilj je, ka zdigneš čim vekšo težo. V vsakši od disciplin maš po tri poskuse. Té šport je furt bole popularen. Tüdi v naš center pride furt več mladih, v glavnom pojdje, neka je tüdi diklin, med njimi je tüdi Vita Šiftar, steri odijo že tüdi na tekmovanja, ge pa jih treneram,« je ške povedo Blaž Brenčič, steri tüdi sam rad zdigavle bole krepke uteži.

Nauva telovadnica je v zidini nekdešnje fabrike Mura.

Silva Eöry
Kejpi Silva Eöry in arhiv Centra gibanja

KDOR IMA CVETLICE RAD/STO MA RAUŽE RAD...

Ste za cvetoče drevje in grmovnice?

Naš vrt naj bo lep v vsakem letnem času, tako znotraj ograje kot zunaj nje. Pri ograjevanju vrta se odločajmo za naravne materiale ali žive meje iz grmovnic, če se le da iz zimzelenih grmovnic, kot so lovorikovec, tisa ali bodika. Vrt naj bo tudi za bivanje na prostem še na vrtni terasi ali v uti.

Nekaj novega in presenetljivo lepega je za naše vrtove bogastvo cvetočega drevja, ki je prišlo iz vzhodne Azije. Kar sta nam dali Japonska in Kitajska s svojimi cvetočimi češnjami, okrasnimi jablanami in magnolijami, je zavidljivo. Poleg tega, da so ta drevesa manjša, so primerna za vrtove. Iz Kitajske sta prišli k nam tudi pavlovnija in davidija. Na Daljnem vzhodu je doma izredno lepo cvetoč japonski dren cvetnik, ki je pri nas zelo razširjen.

Za vrtove izbiramo predvsem srednje velike do manjše listavce, od katerih večinoma raste kot drevje, nekateri pa so običajno grmaste rasti. Upoštevati moramo podnebne in talne razmere. Drevje in drugo rastlinje pa izbiramo tudi glede na svoj bolj ali manj razvit okus in poznavanje rastlin. Posebno zahtevna je vključitev pisano- in rdečelistnih dreves med preostali drevesni izbor. Sadimo jih posamezno.

Vsaka vrsta ima posebne zahteve glede tal, ki jih je treba upoštevati predvsem v ekstremnih razmerah (na kislih, pustih peščenih ali močvirnih tleh).

Drevje in grmovje sta pomembna elementa vrta. Ustvarjata njegovo ogrodje, ga razčlenjujeta v višino, omejujeta in povezujeta z okolico. Na splošno pa večina dobro uspeva v vrtovih z običajno vrtno zemljo.

Japonska češnja zacveti v maju.

Japonski dren cvetnik cveti konec maja in na začetku junija. Za dobro rast potrebuje sveža hranilna tla. Plodovi so užitni od avgusta.

Pavlovnija cveti pred olistanjem v velikih latih in cvetovi prijetno dišijo. Če ne pomrzne, cveti vsako leto.

Albicija zadnje čase zelo priljubljeno drevo, privlačno za čebele. Prija ji zavetna lega.

Kremasta magnolija

Morda niste vedeli ...

Tudi forsitija je prišla iz z vzhoda, a je zdaj povsem domača rastlina.

Besedilo Olga Varga
Fotografije svetovni splet

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Porabci po svejti

Leta 2022 se je na Vogrskom vküpštelo lüstvo, iz tisti podatkov smo zvedli, ka glede narodnosti se je 3965 lidi opredelilo za Slovence. Če poglednemo zemljevid, gde se vidi, ka v steri vasaj pa varašaj živemo Slovenci, se fejst leko presenetimo. Nej bi mislili, ka po cejlom rosagi, skur v vsakšom tali živejo Slovenci, gde več, gde menje. Ranč tak na televiziji, gda se vönapišejo ménja, dostakrat leko zaglednemo taše primke (vezetéknév), steri gvüšno ka slovenske korenine majo. Kak npr. Tibor Závecz, steri firmo Závecz Research vodi. Oni so tisti, steri ankete pa raziskave delajo med lidami v različni temaj. Od njega smo pri popisu prebivalstva zvedli, ka slovenske korenine ma. Ranč tak po cejlom svejti se najdejo Slovenci, od Merike, Brazilije, Kanade do Argentine, predniki sterih so zavolo baukšoga žitka odišli, vujšli iz Vogrskoga.

Zdaj se leko šte v vogrski novinaj, ka v Santa Barbari je mrau Ferenc Pavlič, steri se je v Železni županiji v Meggyeskovácsi naraudo leta 1928. Če gledamo priimek, te leko povejmo, gvüšno je mogo meti slovenske korenine, zato ka priimek Pavlič je slovenski. Ta, kak se je naraudo, v Meggyeskovácsi, Csempeszkopács, je sploj dosta Slovencov odlo na repo, od nji je več taši bilau, steri so tam ostali. Tak je tau moglo biti (ali nej) s starišami Ferenca Pavliča, steri je gimnazijo v Somboteli vözopodo, diplomo si je kak strojni inženjir v Budimpešti spravo leta 1950. Za šest lejt, gda je revolucija bila na Vogrskom, je v Meriko odišo pa pri General Motors-i je daubo prvo slüžbo. Leko bi prajli, ka dosta tašo lüstvo se najde po cejlom svejti, zaka se ranč od tauga Pavliča piše. Tau je pa zato, leko malo lüstva vej, gda je vesoljska raketa Apollo 15 na mejsec dolasedla, za tisto napravo (holdjáró), stera je te na mejseci odla, je te naš Pavlič biu odgovoren. Tak za konštrukcijo kak za projektiranje.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Tanja Fajon podpisala ljubljansko-haaško konvencijo

Zunanja ministrica Tanja Fajon je v Haagu podpisala ljubljansko-haaško konvencijo. Konvencija o mednarodnem sodelovanju pri preiskavah in pregonu genocida, hudodelstev zoper človečnost, vojnih hudodelstev in drugih mednarodnih hudodelstev oziroma Konvencija o mednarodnem sodelovanju pri preiskavah in pregonu genocida, hudodelstev zoper človečnost, vojnih hudodelstev in drugih mednarodnih hudodelstev predstavlja prelomno mednarodno pogodbo, ki bo pomagala zagotoviti pravico žrtvam genocida, zločinov zoper človečnost in vojnih hudodelstev ter zmanjšala nekaznovanost storilcev teh dejanj. Pobuda je imela ob odprtju diplomatske konference v Ljubljani lani 80 držav podpornic, v Haagu pa jo je minuli teden podpisalo 34 držav.

Naravni prirast je negativen

V Sloveniji se je lani po začasnih podatkih statističnega urada rodilo 16.800 otrok, kar je pet odstotkov manj kot predlani in najmanj od začetka dokumentiranja podatkov leta 1922. Naravni prirast je bil lani prvič negativen vse mesece v letu. Najpomembnejši razlog za zmanjšanje števila rojstev v zadnjem času je zmanjšanje števila žensk v rodni dobi, torej starih med 15 in 49 let. Njihovo število se je med letoma 2000 in 2022 zmanjšalo za 18 odstotkov. Leta 1980 je bila zadnjič pri 2,1, kar je potrebno za naravno obnavljanje prebivalstva. Od leta 1980 do leta 2000 se je stopnja rodnosti znižala na 1,2, v zadnjih 20 letih pa se je znova nekoliko zvišala ter se giblje nekje med 1,5 in 1,6. Kljub negativnemu naravnemu prirastu se število prebivalcev Slovenije zaradi pozitivnega selitvenega prirasta povečuje. 1. oktobra lani je imela Slovenija približno 2,123 milijona prebivalcev oziroma 6000 več kot na začetku lanskega leta.

Jože Hirnök (1957 -

12. februara je v Somboteli v špitalaj navökoma slobaud vzejo od življenja prvi in dugoletni predsednik Slovenske zveze Jože Hirnök.

Jože Hirnök se je 1957. leta naraudo v Monoštri, svoja mlašeča pa mlada lejta je preživo v Sakalauvca, gde je vözopojdo osem lejt osnovne šaule tö. Že kak 12-letni pojbič je zdjübo svojga očo, zatok je mati težko ranila tri mlajše, s sterimi je sama ostala, dapa dunk vsi trdjé so diplomirali.

Jože se je po končani osnovni šauli v Varaša včiu tadala v poklicni šauli, gdej se je za strugara vönavčo. Gda je že delo je išo tadale v Sombotejo v srednjo strokovno šaulo, gde si je maturo tö spravo. Kakšno leto je delo v Varaša v kulturnom daumi, potistim so ga goravzeli v Sombotejo na Visoko pedagoško šaulo Dániel Berzsenyi, gde je začno študirati za školnika. Napravo je dva semestra, potistim se je 1980. leta zglaso v Ljubljano na Filozofsko fakulteto. Pri tejm ga je vejndrik tau tö motiviralo, ka je te že tam študirala njegva mlajša sestra Katarina. Pet lejt je študiro v Sloveniji, končo je na smeraj etnologija in sociologija kulture. Med študijom v Ljubljani se je oženo, njegva žena Éva Orbán je delala v farmacevtski fabriki v Körmendi. Iz zakona sta se njima rodili dvej hčerki, Réka in Zsófia.

Gda je domau prišo iz Ljubljane si je delo pá najšo v varaškom kulturnom daumi kak referent za narodnosti. V tom časi je dosta ojdo po naši slovenski vasnicaj, delo s slovenskimi kulturnimi skupinami. Na konci osemdeseti lejt so začnili bole demokratični vetri pijati na Vogrskom. Gda je leta 1989 vogrski parlament sprejeu zakon, ka se smejo društva ustanavlati, je Jože emo idejo, naj napravimo slovensko društvo Lipa, vej smo pa do tistoga mau nej meli nikšne samostojne organizacije, litji smo delali pod Demokratično zvezo južnih Slovanov, gde smo bili vküper s Srbi pa Hrvati. V nauvom

društvi je nas bilau 11 lidi, vsi bole mladi. Čas je zahtevo svoje, brž potejm so vcujstaupili starejši, tak se je potem 7. oktobra 1990 na Gorenjom Seniki ustanovila Zveza Slovencev na Madžarskom, za njenoga prvoga predsednika so vöodebrali Jožeta Hirnöka. Tau funkcijo je Jože opravlo 29 lejt, vse do leta 2019, gda je več nej kandidiro za predsednika. Do leta 2022, gda je odišo v penzijo, je delo kak podpredsednik Slovenske zveze.

Pri tejm, ka smo se porabski Slovenci postavili na svoje nogé, je trno pomembna bila pomauč Slovenije, za stero je največ stopajov napravo Jože Hirnök. Človek vejndrik nejma telko las na glavi, kelkokrat je leto v Ljubljano, gda se je pogajo pa pogučavo o tom, ka naši lidgé nücajo novine v slovenskoj rejči, morajo poslüšati slovenski radio. Tak se je te 14. februara 1991. leta začno vödavati časopis Porabje, nej dugo potistim se je pa oglaso Radio Monošter tö. Pod njegvim vodenjom je začnilo cvesti porabsko kulturno življenje, gor so se postavile nauve skupine, stere so redno ojdle nastopat doma in po Sloveniji. Vö so se davale knjige, slovenski mentorji so začnili ojti k mlašečim kulturnim skupinam v šaule.

Jože je pomago tak gasilcom kak športnikom, ka bi si najšli partnerska drüštva prejk mejé. Pomago je našim vasnicam, ka so se povezale z goričkimi občinami, nikdar se ma je nej vnaužalo titi na njine programe, djilejše.

Njegvi največši projekt je bijo Slovenski dom Lipa v Monoštri. Do tistoga mau smo svoje pisarne, prostore vsigdar meli z arende, on je pa senjo o tom, ka mo šli na svoje, mo meli svoj dom. Pri tom je Slovenija prejk Urada za Slovence v zamejstvi največ pomagala pa pejneze dala, dapa za tau se je dosta trbelo trüditi, pogajati pa dogovarjati. Nigdar se ma je nej vnaužalo v avto sedti pa leteti v Ljubljano na pogovore. Pri tom, ne smejmo pozabiti, ma je dosta pomago gospod Geza Bačič tö.

Vejndrik najbole srečen den v Jožetovom življenji je bijo 18. november 1998, gda sta takratna predsednika Slovenije in Madžarske Milan Kučan in Árpád Göncz svetešnjo prejkdala Slovenski dom v Varaši.

Jože Hirnök je dosta delo za tau tö, naj dva rosaga dobro sodelüvleta, ranč tak za osamosvojitev pa priznanje Slovenije. Njegvo delo sta prštimala badva rosaga. V Sloveniji je 2006. leta daubo Red za zasluge, leta 2021. so ga v Budimpešti odlikovali s priznanjem »Za narodnosti«.

Njegvo delo, njegve usluge za porabsko skupnost so neprecenljive. Njegvi stopajov, stere je napravo za Slovence na Vogrskom, se ne da prešteti. Tej stopaji so prauti konci njegve kariere že vse bole težki bili, njegvo zdravje ma je tö nej tak slüžilo, kak bi trbelo, sploj pa po tistim, ka ma je zavolo kovida mrla žena Éva. Smrt ga je zaodla prerano, bijo je samo v 67-om leti.

Jože, počivaj vu meri. Nam, steri smo tresti lejt delali s tebov, boš trno falijo!

Marijana Sukič

Ob smrti Jožeta Hirnöka je Zveza Slovencev na Madžarskem prejela veliko sožalnih sporočil posameznikov in ustanov. Objavljamo nekaj izrazov sočutja.

Spoštovana predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem gospa Andrea Kovács,

ob smrti Jožeta Hirnöka, soustanovitelja in dolgoletnega predsednika Zveze Slovencev na Madžarskem, dovolite, da vam v imenu Republike Slovenije in v svojem osebnem imenu izrazim iskreno in globoko sožalje.

Jože Hirnök ima zasluge na vseh področjih organiziranega delovanja slovenske manjšine na Madžarskem. V letih, ki so sledila demokratičnim političnim spremembam na Madžarskem in osamosvojitvi Slovenije, je s svojim delom vsestransko prispeval k prebuditvi in krepitvi narodne zavesti Slovencev v Porabju ter utrjevanju njihovih vezi z matično domovino. Bil je med snovalci Slovenskega kulturnega in informativnega centra Lipa, ki je danes osrednji dom Slovencev na Madžarskem, ter med pobudniki za ustanovitev časopisa Porabje, kjer domujeta tiskana slovenska beseda in porabska »domanja rejč«.

Jože Hirnök nam bo ostal v trajnem spominu kot zaveden porabski Slovenec in neomajen varuh narodnega izročila, ki zanj nikoli ni bilo nostalgična preteklost, temveč vedno živa in navdihujoča prihodnost. Deloval je kot branik slovenstva na pomembnem robu našega skupnega narodnega prostora, za kar ostajamo iz srca hvaležni.

Predsednica
Republike Slovenija
Nataša Pirc Musar

2024) – v spomin

Spoštovani,
s težkim srcem smo prejeli novico o nenadnem odhodu dolgoletnega predsednika Zveze Slovencev na Madžarskem, gospoda Jožeta Hirnöka. V teh trenutkih globoke žalosti bi vam želeli izraziti iskreno sožalje v imenu Slovenske gospodarske zveze v Celovcu.
Gospod Hirnök je bil izjemna osebnost, ki je s svojim predanim delom in neprecenljivim vodstvom pustil neizbrisen pečat v slovenski skupnosti v Porabju ter širše. Kot ustanovitelj in dolgoletni vodja Zveze Slovencev na Madžarskem je neizmerno prispeval k samostojnemu organiziranemu delovanju in nadaljnjemu razvoju slovenske skupnosti.
Njegova vizionarska usmerjenost je omogočila mnoge pomembne korake pri ohranjanju slovenstva v Porabju, med drugim ustanovitev časnika Porabje ter razvoj infrastrukture za izvajanje dejavnosti porabskih Slovencev. Gospod Hirnök je bil tudi most med porabskimi Slovenci, Slovenci v Prekmurju ter v sosednjih državah, kar je močno prispevalo k povezovanju in h krepitvi slovenske skupnosti.
Njegovo delo in predanost sta bila večkrat prepoznana in nagrajena, kar priča o njegovem izjemnem prispevku k ohranjanju slovenske kulturne in narodne identitete na Madžarskem.
V teh težkih trenutkih so naše misli in molitve z vami, vašo družino ter vsemi člani Zveze Slovencev na Madžarskem. Naj vam bo v oporo spomin na gospoda Hirnöka in njegovo dediščino, ki bo živela naprej skozi vaše delo.

Iskreno sožalje, *DI Feliks Wieser*
kom. sv. Benjamin Wakounig, *predsednik SGZ*

Iskreno prizadet ob smrti dolgoletnega prijatelja, izrekam vsem njegovim najbližjim in Zvezi Slovencev na Madžarskem iskreno sožalje. Z Jožetom sva delila veliko skupnega, predvsem prizadevanje in skrb za naši narodni skupnosti. Od njega sem se veliko naučil in bil je vedno na razpolago, ko smo ga potrebovali. Posebno hvaležen sem mu, ker je bil med najbolj prepričanimi soustanovitelji Slomaka, Slovenske manjšinske koordinacije, ki nas je povezala in ustvarila med Slovenci v Italiji, Avstriji, na Hrvaškem in Madžarskem trajno solidarnostno vez. Jože, hvala ti za vse!

Rudi Pavšič, nekdanji predsednik SKGZ

Spoštovani, z veliko žalostjo smo zasledili vest o slovesu Jožeta Hirnöka. Naj omenim tesno sodelovanje, ki nas veže na njegov lik. Verjamemo, da se poslavljate od enega od očetov vaše skupnosti, ki ji izražamo globo sožalje. Tovrstni liki so nam zgled, saj v njih uvidimo delo za vidljivost in priznavanje slovenske manjšinske skupnosti tako v matični državi kot tudi v državi, v kateri skupnost živi. Prepričani smo, da bodo ostala vsa njegova prizadevanja za vaš razvoj, ne le v kulturnem, ampak tudi medijskem in gospodarskem smislu, zapisana v svetlem spominu. Z naše strani pa ne moremo mimo desetletij tesnega sodelovanja z nami in z drugimi našimi članicami, kot je Zveza slovenskih kulturnih društev. Njegova propozitivnost in odprto sodelovanje tako pri nastanku kot tudi pri delovanju Slovenske manjšinske koordinacije – Slomaka, je prav tako zgledna. Prepričana sem, da bo odslej naše sodelovanje in dosledno nadgradnjo medsebojnih stikov utrjeval tudi spomin na Jožeta Hirnöka.
Lep pozdrav,

Ksenija Dobrila, predsednica SKGZ

Spoštovani,

ob boleči izgubi soustanovitelja in dolgoletnega predsednika Zveze Slovencev na Madžarskem Jožeta Hirnöka mi dovolite, da vam v imenu Zveze veteranov vojne za Slovenijo in osebnem imenu izrečem iskreno in globoko sožalje.
V spominu nam bo ostal kot zaveden Slovenec, ki se je vedno zavzemal za slovenski jezik in njegovo rabo na Madžarskem, kot iskriv in prijeten sogovornik in kot naš prijatelj.
Pogrešali ga bomo in ohranili v večnem spominu.
S spoštovanjem,

Ladislav Lipič,
predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo

Ob smrti dolgoletnega predsednika ZSM in ene izmed ključnih osebnosti pri ustanovitvi meni ljubega časopisa Porabje, g. Jožeta Hirnöka, Vam in vsem bližnjim izrekam iskreno sožalje!
Jožija bom za vedno ohranil v svojem srčnem spominu kot dobrega znanca in moža velikih dejanj za svoje porabske rojake.

Naj počiva v miri in naj de njemi lejka domača zemla!
dr. Janez Balažic

Spoštovani!
Ob smrti Jožeta Hirnöka me prevevajo mnogi dolgoletni spomini na najino sodelovanje vse od ustanovitve leta 1990. Res, da sem s Porabjem sodeloval že od leta 1978, a se je položaj Slovencev nato vendarle počasi začel spreminjati. Uporno prizadevanje Jožeta in Marijane s sodelavci je počasi dobivalo prve rezultate, še posebej pomembna je bila zgraditev osrednjega slovenskega doma Lipa. Sam sem vsa leta do upokojitve skrbel v celoti, da so bila srečanja porabskih in drugih zamejskih športnikov v raznih krajih po Sloveniji uspešno izvedena, za kar sem prejel zahvalo vseh zamejskih organizacij.
Ob smrti Jožeta še enkrat iskreno sožalje in vse dobro vam v prihodnje.

Marjan Jemec

Spoštovani,
pretresla nas je žalostna vest, da se je poslovil Jože Hirnök, soustanovitelj in prvi predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem. Njegovi prispevki k slovenski skupnosti v Porabju so pustili neizbrisni pečat in jo okrepili tako duhovno kot v konkretnih projektih, ki so bili izpeljani pod njegovim vodstvom. V imenu sodelavcev na veleposlaništvu RS v Budimpešti ter lastnem in imenu soproge vam izražam iskreno sožalje ob tej izgubi ter vas hkrati prosim, da ga prenesete tudi njegovim svojcem.

S spoštovanjem,
Marjan Cencen

... DO MADŽARSKE

V javnem šolstvu vse več upokojenih učiteljev

V enem letu se je za skoraj 45 odstotkov povišalo število učiteljev, ki delajo tudi po upokojitvi. Po uradnih podatkih zavoda za šolstvo zaposlujejo trenutno v javnem šolstvu 6288 upokojenih učiteljev. Pred enim letom je bilo njihovo število po podatkih notranjega ministrstva 4342, torej se je v kratkem času drastično dvignilo. V javnem šolstvu dela 122 tisoč pedagogov, skoraj 5 odstotkov le-teh je upokojencev. Čeprav bi bilo priporočljivo v šolstvu zaposlovati mlajše učitelje, zavodi za šolstvo ne dovolijo znova zaposliti učiteljev, ki prej niso podpisali pogodb na podlagi novega šolskega zakona, ki jih je prikrajšal za status javnih uslužbencev. O tem, koliko upokojenih profesorjev je zaposlenih v srednjem in strokovnem (poklicnem) izobraževanju, zavod za šolstvo nima podatkov. Sindikat pedagogov meni, da je na tej stopnji zaposlenih okoli 2500 upokojenih profesorjev, po njihovem mnenju je torej število upokojenih učiteljev in profesorjev na osnovnih in srednjih šolah okoli 9 tisoč, s tem pa vlada, kot pravijo sindikati, pokriva pomanjkanje pedagoškega kadra v javnem šolstvu.

Socialisti predlagajo spremembo ustave

Po škandalu, povezanem s pomilostitvijo psihologa, ki je prikrival pedofilijo svojega nadrejenega, sta odstopili tako predsednica države kot pravosodna ministrica, dosedanja nosilka liste vladne stranke za evropske volitve. Ob odstopu predsednice države je opozicijska Stranka socialistov predlagala spremembo ustave, ki bi omogočila, da se predsednik države voli neposredno. Stranka je zato zbrala potrebnih 40 podpisov med poslanci parlamenta.

ČE NEMO MOGO V MTZ SESTI, TE JE ŽE GOTOVO

Prejšnji keden sva v Sakalauvci z Gredlič Lacinom pripovejdala malo od tauga, kak je prvin kaj bilau pa kak je gnesden. Človek, gda njega išče, zablauditi ne more, zato ka v cejlom Porabji je samo edna Gredlič družina, zavolo toga pri njij nej mujs ižino ime nücati. Gda sem tam odo je sam bijo doma, žena pa sin sta delala. Dostakrat je rejsan baukše, če se človek že naprej zguči, zato ka stari tjejpi pa ranč tak novejši so že tö na stauli bili. Tak ka drügo že nej bilau znak, samo tau, ka smo začnili pripovejdati.

- Gospaud Gredlič, če dobro vejm, v cejlom Porabji samo ena družina je, stera se tak zove, ka Gredlič, pa tau je vaša, nej?

»Rejsan je tak, ka več nega, v Sakalauvci smo se samo mi bratje pa sestre zvali tak ka Gredlič, več nega. Če dobro vejm, tau ime je iz Slaskoga prišlo, tam je več, steri se tak zovejo.«

- Oča pa mati sta iz Sakalauvec bila, nej?

»Obadva sta iz Sakalauvec bila, pa če dobro vejm, ranč tak dejdek pa baba tö. Depa tak mislim, če bi stoj našo familijo, našo drejvo familije poisko, te gvüšno ka bi najšli, ka nekak je iz Slaskoga iz Jugoslavije prišo se prejk.«

- Tü, gde je vaš ram, so mati ali oča bili doma?

»Tü ništje nej, tauga ram sva müva z ženov zidala, moj rojstni ram je odtec tretji nazaj proti vesi. V mojom rojstnom rami, gde sem gorараso, je oča bijo doma, zato ka mati je od Šerfec družine bila.«

- Kelko je vas mlajšov bilau?

»Nas je pet bilau, trdjé podje pa dvej dekle. Pišti je bijo najstarejši, te Joži, Marika, Ani pa dja. Tau je dobro bilau, ka sem dja bijo najmenši, najbola te, gda sem v šaulo odo, sestre so mi vsigdar pomagale, če mi je kaj nej šlau.Tistoga ipa je dosta vse ovak bilau kak gnesden. Naša družina je fejst vörna bila, najbola mati, ona je bila, stera je cejlo družino vtjüpdržala. Nej samo v nedelo, mi smo med tjednom ranč tak k meši odli. Name so maloga tak včili pa dja sem ranč tak vören, gda sem mali bijo, dja sem gospauda Markoviča dosta ojdo dvorit. Dja sem tau veselo delo, sploj pa te, če sem daubo en kifli, žemlau ali djaboko.«

Laci Gredlič s svojim lüblenim traktorom

- Kak je bilau v šaula, rad si se včijo?

»Ojdo sem v šaulo, depa lažo bi, če bi tau pravo, ka veselo, telko, ka je trbelo sem se zato vsigdar navčo. Na slovensko vöro sem rad odo, ka je nam školnik Šafar držo, tisto se mi je vidlo. Te je taša nevola nej bijla, ka bi nej vedli slovenski gunčati, tistoga ipa je doma vsikši samo slovenski gunčo. Nam je vejn bola žmetno bilau, gda smo v peti klas nutra v Varaš prišli, tam je že vogrski trbelo gučati, ka je nam žmetno šlau.«

- Kama si se üšo včit, gda si šaulo vözopodo?

»Dja sem avtomehanik sto biti, depa tišlar sem grato.«

- Zaka?

»Zato, ka za avtomehanika bi se samo v Somboteli leko vönavčo, dja sem pa tak daleč nej sto titi. Depa ka naj povejm, nej mi je žau, gda sem vözopodo srejdnjo šaulo, te sem v Varaši pri firmi Faáru začno delati. Če dobro se nazaj spomnim, tresti lejt sem dolapotegno tam. Dja sem največ na zgornjom rezalniki delo, gde so se dverice redle za omare. Gda so se dverice lopau vönaprajle, zrezale, potejn sem te še folijo gorazatjelo pa sprešo. Depa zvün tauga sem še dosta fela vse delo, ranč ka je trbelo.«

Družinski kejp ob birmi najmenkšoga sina. S prave: hči Berni, Laci Gredlič, sin András, žena Anikó, hči Rita. Za birmancom njegvi boter, bratranec Norbi.

- Nej si bijo sodak?

»Ranč nika ne guči, pri protizračni obrambi sem bijo v Nagykanizsi. Tak sem tam vtjüppaubro cejli beteg, s sterim se še gnesden mantram, zato ka pri lokatori smo bili pa tau je nej zdravo. Dugo sem dja od tauga nikanej vedo pa ranč nej pozno. Prvin kak bi dola-zaslužo soldačijo, gnauk sem samo tak čüto, ka me nika sapi, nej sem daubo lufta. V špitala sem prišo pa tam so mi prajli, ka od možganov je tau, ka name sapi, dja sem tašo dočas ranč nej čüjo. Dja tašo nikoma ne želejm, dja sem zdaj zavolo toga invalid pa berem telko tablet. Pa nejmam samo tau bajo, s cukrom mam nevolo pa še vse fele drügo tö, ka sem vse tam pri sodakaj vtjüppaubro. Tak ka mojo je življenje je nej Hollyvood.«

Stari družinski kejp. Oča Števi, mati Meri, stara mati Mačtjina baba pa štirje mlajši, (s prave) Pišti, Ani, Joži, Marika.

- Gda si se žено?

»Leta 1985 sva se oženila, potejm so se te tak mlajši naraudili, dvej dekle pa en pojep. Dvej dekle sta že kraj od dauma, v Sloveniji sta študirale pa vanej sta osatale, vanej živijo v Ljubljani, pojep, on je še doma z nami. Gda sem dja mladi bijo, te je tak bilau, kak najprvin aj delaš pa slüžiš, dja bi se nej mogo tadale včiti. Dobro vejm, ka prvi motor, ka sem ga emo, en MZ TS 125, se tak tjüpo, ka sem breze odo rezat, taše šibe, iz stere so meklé redli. Eden taši motor je te 7500 forintov košto, tistoga ipa motor meti, je velko delo bilau. Tisti, steri smo ga meli, smo se dosta vozili kak po vesi tak po krajini. Policajom se je tau nej trno vidlo, dosta so nas naganjali, najbola smo sondo mogli vsigdar fuditi.«

- Zdaj že kak penzionisti kak ti dnevi doma dejo?

»Vejš kak je tau, človek je rad, če ga kaj ne boli. Name so operirali z dvömi kolki, depa s hrbtenicov ranč tak, nevolo mam, v pet mejstaj mam šerv (pruh). Zdaj pet lejt, ka sem invalid grato, depa vejš, ka dobim, bola ranč nika nemo gučo.«

- Vido sem, ka na dvauri stoji MTZ traktor, v tistoga nutra sesti s tašo hrbtenicov je tö nej leko delo.

»Kak praviš, človek bola starejši, bola težko se gorazavleče. Dja bi nikdar nej emo MTZ, če bi ga mati nej tjüpla, te je 150.000 forintov košto, tau istina, ka tauma je zdaj že tresti lejt. Te ga je fejst trbelo, zato ka te smo še delali grünt. Zdaj bola samo v gauštjo odim, človek malo mora kaj štibrati, zato, ka če se tazanjam, te sem fertik. Depa tau je tak kak pravijo, vsikši mora svoj križ nosti.«

- Tau mena povej, gda si doma pa nej trbej delati, gda leko počivaš, ka tašoga reda delaš, ka je tvoj hobi?

»Moj hobi je MTZ traktor, dja ga rad vozim, dja ga rad kaj šrajfam pa popravlam, tau je moj hobi. Dočas ka dja v MTZ leko sedem, dočas nega nevolé, dočas nikak že bau, če nemo mogo notasesti, te je že gotovo.« *(Kejp na 1. strani: Sakalovski podje so se radi vozili z motori, Laci je tö emo svoj MZ.)*

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas

PRIPOVEJSTI O SLOVENSKI KRAJINAJ

Slovenci skrak Slovenije eške na Madžarskom, v Austriji pa Italiji živejo. Ranč tam Slovencov največ geste, neka več kak 70 000 nji v šesti krajinaj živé.

Oranžna farba nam nutpokaže, v steri krajinaj skrak granice Slovenci v Italiji živejo. Samo eno par varašov pa vesnic je nut napisani, depa, toga dosta, dosta več geste.

Mi smo v naši novinaj Porabje dugo po krajini skrak maurdja ojdli, od toga pripovejdali, kak Slovenci v talanski državi živejo, kak njiva zgodovina vögleda. Z maurdja ta najviše gor skaučimo. Tam skur na granici trej rosagov Slovenije, Austrije pa Italije gora Svete Višarje stodji. Té 1766 mejterov viski vrejek v najbole severnoj krajini stodji. Krajina je indasvejta tau slovenske Koroške v Avstriji bila, po vnaugi bojnaj je pod Italijo prišla.

Kanalska dolina

za trno staro slovensko krajino vala. Zakoj pa ménje Kanalska nosi, se najbole staro ne čüje. Kaulak doline velke gore stodjijo, Karnijske Alpe se zovejo. Ta Karnija vala za kumo imeni Kanalska dolina. Krauno cejle doline ranč Svete Višarje nosijo, na steri raumarska cerkev Višarske Matere Božje stodji. Kak vsikša takša cerkev, ta tö svojo legendo ma. Pa nej samo tau, eške leto je poznano, gda bi se vse vküper aj godilo. Leta

Kaulak cerkve so se pomalek nauve pa nauve zidine začnile zidati. Najprva je ženski klaušter biu zozidani, po tejm pa eške dosta drugoga. Gvüšno, ka na takšnom mesti brezi krčme z gestijom nejde. Skrak cerkve že dugo slovenska krčma dela. Njeni vert Jure Prešeren rejsan dobro gesti vej na sto dojdjasti.

1360 je paster svojo živino tagor na Višarje gnau. Ja, eške nej sveto ménje na redej bilau. Tam je v enom grmi kip (szobor) Marije z Jezušom najšo. K dühovniki v ves Žabnice doj v dolino ga je odneso. Dühovnik kip nut v omar zaklene. Kak paster na drugi den na isto mesto pride, Marijo z Jezušom znauva nut v grmi najde. Eške gnauk doj v ves ga nese, dühovnik gnako naredi. Pa se je takše zgodilo eške tretjo, štrto pa peto paut. Dühovnik je šau k püšpeki. Pita ga, ka aj dela. Püšpek njemi povej, aj na tistom mesti kapejlo da napraviti pa kip de tam svoj daum emo. Tak se je zgodilo. Višarje so svete gratale, iz kapejle pa je pomalek cerkev gratala.

V krčmi se z gestijom srečamo, steroga so lidge že od davnik küjali. Indašnja slovenska künja v toj krajini je bogata bila. Nej bogata zatoga volo, ka bi lidge pejneznati bili. Dosta iz toga küjajo, ka v lasej pa na travniki najdejo. Depa, najbole so po prekajeni skuti (túró) poznani. Tomi bi mi po domanje okajeni škipki prajli. Škipke v lesenoj posaudi, kak rešeto vögleda, nut v dim povesijo. Depa v Kanalski dolini tau iz mlejka ovc, birk, delajo. Leko, ka je tisti paster iz leta 1360 ranč tak s seuv za gesti emo, gda je iz svoje vesi Žabnice tagor ovce na pašo gnau.

Žabnice

Ménje vesi pa velke slovenske fare vse povej, sto njoj je ménje dau. Žabe ali korati so tista stvar, po steri ves ménje ma. Dokumenti od té vesi daleč nazaj segajo. Pripovejdajo nam, ka leta 1106 je v vesi že cerkev stala. Za center slovenske pražupnije je bila vözglašena. Pražupnije so tiste prve velke fare, iz steri so skauzi stau pa stau lejt menjše fare gratale.

Gnesden koratov več tö nej čüti. Gda so dvej reki regulejrali, je jezero skrak vesi vöposenolo, korati so nejmi ostanoli. Prvoj reki Bistrica pravijo. Voda brž po strügi teče, vsigdar bistra ostane. Druga reka je Bela, prejk po bejli vapneni kamnaj teče. Kak eno tak drugo ménje sta v vsej slovenski krajinaj poznanivi. Na gauste se z njimi leko srečamo. Kelko je poznano, prejk 30 vesi pa varašov z imenom Bistrica geste. Skrak toga pa skur telko potokov pa rek teče. Ménje Bela se malo menje na gausti v slovenski krajinaj sreča, kak smo tau pri Bistrici povedali.

Bela je 54 kilomejtre duga, na svejt pa ranč skrak Žabnice pride, vö iz zemle privre. Tau se spod brga Mirnik godi, gnauk na velke vövre, drgauč bole po menje teče.

Žabnice so leta 1920 tak vögledale. Gnes je turizem svoje naredo, ves se je na velke vöminila. Apartmaji, hoteli pa vse takše je za smučarski turizem bilau napravleno. Iz Žabnice na eno pa pau vöro dugo paut raumarge na Svete Višarje ojdijo.

Šega pa regula je, ka vsikša krajina svoj prejgen varaš ali ves ma. Po nekšni logiki bi tau Žabnice mogle biti. Zavolo toga tö, ka se je v zgodovini godilo. Depa pomalek se je za tanaprej varaš Trbiž napravo. Talani njemi Treviso pravijo.

Tak reka Bela v Kanalski dolini vleti vögleda, gda bole malo vode po njoj teče. Bejli kamni so se doj z viski brgauv spoškalili. Voda ji je »dojzbrüsila«, ka lejpi okraugli so gratali.

Staro ménje iz stari časov

V naši pripovejsti o slovenski krajinaj dostakrat smo kakšno ménje tumačili, stero iz stari poganski časov naši Slavov es k nam séga. Ranč takšno ménje je Trbiž ali eške bole staro Trebiž gé. Té Trebiž že se skur kak rejč trebež čüje. Pri naši stari poganski Slavaj je terbež sveto mesto bilau. Na njem so kakšnomi od svoji vnaugi bogauv dar dojdjali. Doj so djali, ka je trbelo. Iz toga ka »trbej« je rejč »trebiž« pa potejm »trbiž« vöprišla. Gnešnji Trbiž na prejk 750 mejterov visko stodji. Kelko je poznano, stari Slavi so v krajino kaulak leta 560 nut prišli. Trbiž s cejlo Kanalsko dolino je v Karantaniji biu. Gvüšno se vej, ka v dokumentaj leta 595 že o »deželi Slovanov« piše. Leko, ka ranč Trbiž je eden od vörski centrov biu, dokejč je nej krščanstvo v krajino segnolo. Kak Žabnice se je Trbiž tö zavolo smučanja na velke vöminiu. Ja, čas nauve šege naprej prinese, indašnje se njim pokoriti morajo.

Miki Roš

IN VENDAR SE VRTI?

»Sveti Duh nas v Bibliji uči, kako priti v nebo, in ne kako nebo deluje,« je nekoč dejal italijanski fizik, matematik, astronom in filozof Galileo Galilej. Zaradi njegovih nazorov, češ da Zemlja kroži okrog Sonca, in ne obratno, so ga leta 1633 obsodili na papeškem sodišču. Ta proces še danes radi navajajo kot primer za protiznanstveno naravnanost katoliške Cerkve.

Galileo Galilej pred rimsko inkvizicijo (delo Cristiana Bantija, 1857). Po obtoževanjih s strani cerkvenih krogov naj bi ga obsodil sam papež Urban VIII., nekoč prijatelj in občudovalec italijanskega fizika.

Galilej se je rodil v italijanskem mestu Pisa 15. februarja 1564, torej pred skoraj natanko 460 leti. Že njegov oče je kot renesančni skladatelj razmišljal drugače od večine, ni verjel v katoliške dogme, ki so se naslanjale na antične nazore Aristotela. S takimi miselnimi temelji se je mladi Galileo v svojem 17. letu vpisal na univerzo v rodnem mestu, kjer je vzljubil matematiko. Že dve leti kasneje je v neki cerkvi opazoval nihanje lestenca na stropu in na podlagi svojih ugotovitev prvi zapisal zakon nihalnega gibanja.

Ko zaslišimo ime mesta Pisa, se takoj spomnimo na poševni stolp. Galilej je z vrha te nenavadne zgradbe spustil topovski krogli različne teže, ki sta na tla prispeli hkrati. Tako je mladi učenjak ovrgel Aristotelovo trditev, po kateri naj bi težji predmeti hitreje padali. Zanimalo ga je tudi, ali hitrost padajočega objekta vseskozi narašča. Čas padanja topovskih krogel z vrha slavnega stolpa je bil za ta poskus prekratek, zato je Italijan sestavil klanec, po katerem je spustil kroglo in tako dokazal svojo hipotezo o neprestanem naraščanju hitrosti.

Nekega dne je Galilej z Nizozemskega dobil vzburljive novice: optik Hans Lippershey je na začetek in konec cevi pritrdil leči z različno goriščno razdaljo – in izumil daljnogled. Galilej se je takoj lotil izboljšave preprostega pripomočka in kmalu dosegel devetkratno, nato pa še tridesetkratno povečavo. Bil je prvi na svetu, ki je svoj daljnogled uperil proti nočnemu nebu.

Učenjak je najprej začel opazovati Luno. S pomočjo novega orodja je ugotovil, da naš nebeški spremljevalec ni popolnoma gladek (kot je učil Aristotel), temveč je na njegovi površini na tisoče kraterjev. O temnejših površinah je napačno mislil, da gre za zemeljskim podobna »morja« – to poimenovanje pa smo ohranili vse do danes. V naši dobi le redkokdo lahko jasno vidi Rimsko cesto na nebu, pred štirimi stoletji pa je bilo svetlobno onesnaženje še zelo blago. Galilej je usmeril svoj daljnogled v mlečnato tančico in osuplo ugotovil, da vidi na tisoče zvezd. Tudi to odkritje je bilo prvo v zgodovini človeštva.

Na začetku leta 1610 je italijanski raziskovalec opazoval Jupiter in ob njem odkril tri astronomska telesa. Čez dva dneva je presenečeno ugotovil, da so se le-ta premaknila. Najprej je sumil, da gre za oddaljene zvezde, nakar se mu je posvetilo, da krožijo okrog planeta. Po svojih toskanskih mecenih je svetle pojave poimenoval Medičejeve zvezde, danes, ko bolje poznamo njihovo naravo, pa jih kličemo kar Galilejeve lune.

Renesančni zvezdoslovec je spoznal, da se Jupitrove lune prav tako gibljejo kot Zemlja in drugi planeti. Res je torej, kar je njegov poljski stanovski tovariš Kopernik ugotovil dobro stoletje prej: Zemlja ne tiči v sredini stvarstva, temveč na nebeškem prestolu sedi Sonce, okrog katerega kroži tudi naš planet (to je t. i. heliocentrični model). Galilej je s svojim daljnogledom odkril še pege na Soncu in posledično ugotovil, da se tudi naša zvezda vrti okrog svoje osi, kar mora torej veljati tudi za Zemljo. To spoznanje je v temeljih omajalo večtisočletna prepričanja.

Galilej je vedel, da si bo s svojimi nauki nakopal veliko nasprotnikov. Le-ti so se obrnili na cerkvene oblasti, ki so italijanskega učenjaka kmalu razglasile za nevernika in celo sovražnika katoliške Cerkve. Leta 1615 je inkvizicija Galileju v Rimu ukazala, naj se javno odreče svojim nazorom. Čeprav je to storil, je vendarle nadaljeval raziskovanje, zaradi česar so ga še večkrat obsodili. Leta 1633 je papež odredil, da mora učenjak v sedemdesetem letu starosti do konca življenja bivati v hišnem priporu nedaleč od Firenc.

Po sodbi naj bi Galilej zamrmral: Eppur si muove! (In vendar se vrti!) Ni pa izpričano, ali se je to res zgodilo, njegove besede so bile namreč zapisane šele sto dvajset let po znamenitem procesu. Obstaja pa zanimiva hipoteza: neka slika belgijskega umetnika Bartoloma Estebana Murilla iz leta 1634 prikazuje Galileja v ječi in ko so na začetku 20.

V florentinskem muzeju hranijo dva daljnogleda vsestranskega astronoma iz leta 1610. Zgornji je bil sposoben 14-kratne povečave, spodnji pa 21-kratne.

stoletja restavrirali platno, so odkrili, da je slavni stavek Eppur si muove! na umetnini napisan na zid za hrbtom učenjaka. Izrek torej verjetno izhaja iz tistih časov, le da je njegov izvor nejasen.

Vrnimo se k vprašanju, ali je Cerkev Galileja obsodila zaradi nasprotovanja napredku. Že leta 1613 je italijanski astronom nekje zabeležil, da Sveto pismo ni napisano po zemeljskih merilih, znanost zato ponuja natančnejši pogled na svet. Galilej je trdil, da se je treba pri razlagi Biblije odmakniti od dobesednih pomenov, zaradi tega pa so ga takoj obtožili herezije. Slavnemu zvezdoslovcu je škodilo tudi to, da je v svojem osrednjem delu (Dvogovor o dveh glavnih svetovnih sestavih, Ptolemejevem in Kopernikovem) v usta lika Simplicija (Preprosti) dal besede papeža Urbana VIII. in se tako rogal cerkvenim stališčem.

Nekateri raziskovalci trdijo: če bi Galilej svoje raziskave objavil le kot astronomske hipoteze, ga inkvizicija ne bi obsodila. Spor naj bi namreč nastal zaradi tega, ker je učenjak kršil prepoved širjenja Kopernikovih naukov. Tekom stoletij je Cerkev postopoma prepoznala vrednost Galilejevih del, 31. oktobra 1992 pa je papež Janez Pavel II. priznal nekdanje napake svoje institucije in popolnoma rehabilitiral italijanskega zvezdoslovca (350 let po njegovi smrti!).

Galileo Galilej je svoja dela objavljal – namesto uradne latinščine – v italijanskem jeziku, da bi jih lahko prebiral vsakdo. Svoje misli je oblikoval razumljivo, da bi ljudem širil znanje. Dosegel je, da je zanimanje za znanstvene dosežke naraslo in s tem naredil pomemben korak na poti do mnogostranskega proučevanja vesolja – tudi 460 let po njegovem rojstvu.

-dm-

RAZGIBAJMO MOŽGANE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	SRČNI SPODBUJEVALNIK	OVOJNI DEL SEMENA PŠENICE	ZACHARY LEVI	DOTIK TENIŠKE ŽOGICE NA MREŽI	PEVEC PESTNER	FOND	ČEŠKI PROIZVAJALEC VOZIL
KASNOST						1	
ATLETINJA					2		
CHRIS REA			AMERIŠKI REVOLVER / BIVALIŠČE UMRLIH, NAVJE				
VEK, ERA / GORSKE REŠEVALNE SANI, AKIA				ITALIJAN. GOSPA, SINJORA	ANJA RUPEL / AMERIŠKA IGRALKA SHERIDAN		
POMOČ: EON GNOM OKUN VIN	GLAVNO MESTO KANADE	NIŽJI DEL GORSKEGA SLEMENA ZA PREHOD PREKO	SNOV PRI TALJENJU	VELEPOSLANIŠTVO / PESNIK GRUDEN			
NAUK O SVETLOBI						PRIHOD V GOSTE	MAJHNA EVROPSKA OTOŠKA DRŽAVA
TRAGIČNOST		6					
TRUP				MAGNAT IN FUTURIST MUSK / 14. GRŠKA ČRKA	3		
SLOVITI AMERIŠKI BOKSAR (MUHAMMAD)			5	MOŽ NA SLIKI GA JE LOVIL EDVARD RUSJAN			
DEŽELA VALIŽANOV	7						
PORTUGALSKO OTOČJE V ATLANTIKU							

				4				
			ŠKRAT, PALČEK / MANJŠA SLADKOV. RIBA					
					8	BEN AFFLECK / VIJE SE NAD OGNJEM		
				STROKOVNJAK ZA PRAVO, PRAVNIK				
				NAZOBČAN LISTEK NA PISMU				

Končna rešitev:

1	2	3	4	3	5	6	7	5	8

V **četertek 29. februara** zrankoma v 6.49 si leko na televizijskom programi **Duna TV** poglednete nauvo oddajo Slovenski utrinkov. Če zamidite, bau oddaja na programi znauvič **gnaki den** zadvečerka v 13.25 na kanali **Duna World**.

Magazin leko kisnej vidite na internetnom atrejsi: *https://mediaklikk.hu/musor/slovenski-utrinki/*

Nutzakapčite tevene, mi vas čakamo!

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: **https://tvspored.delo.si/**

SUDOKU

1				6	3	8		
	6	8	9	4		3	5	
	9			1		4		
						9		
8	7	9				2	1	5
		4						
		1		2			7	
	2	6		9	7	1	3	
		7	8	5				2

LOVEC NA KROKODILE

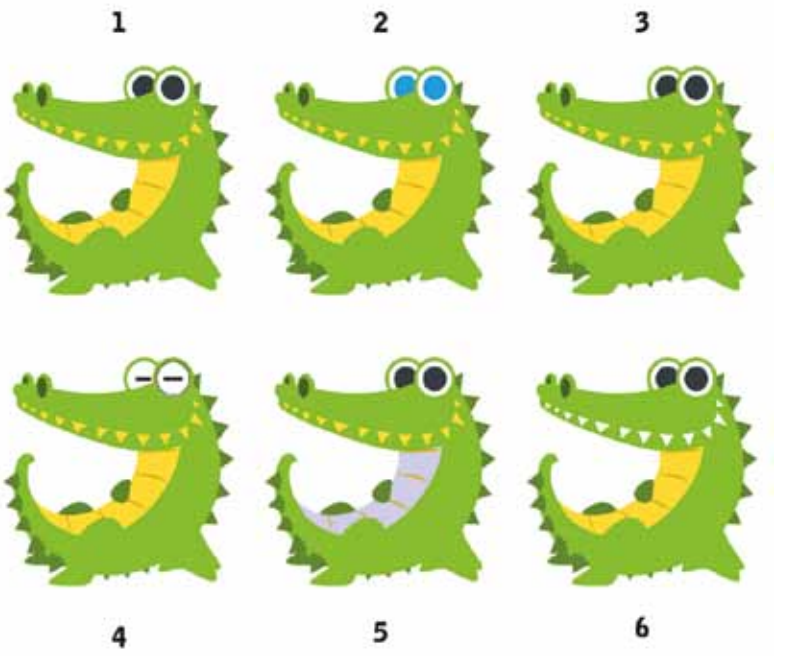

Samo dva krokodila sta si popolnoma enaka. Katera dva?

Slovenska skupina Zvezdice se predstavi

Otroško borovo gostüvanje

S slovensko skupino Zvezdice smo letos pripravili otroško borovo gostüvanje in se tako predstavili v vrtcu Monošter.
Pustni čas je v vrtcu vedno vesel, pisan in glasen. Naučili smo se pustne pesmice in deklamacije, plesali in ustvarjali. Odločili smo se, da bomo letos v vrtcu predstavili stari slovenski običaj, značilen za Prekmurje in Porabje, borovo gostüvanje. Za začetek smo si ogledali videoposnetek borovega gostüvanja in tako smo vzgojiteljice otroke seznanile z značilnostmi tega običaja.

Pozorno smo opazovali like in maškare pri pustni prireditvi. Otroci so bili motivirani in pripravljeni sodelovati pri našem otroškem borovem gostüvanju, zato smo začeli priprave nanj.
Izdelovali smo dekoracijo iz kreppapirja, vabila, okrasili naš bor, si razdelili vloge in pripravili obleke.
Dan pred pustom smo se z borom in vozom odpravili po vrtcu. Peli smo pesmice, vriskali in vse skupine v vrtcu povabili na naš dogodek v skupni prostor, kjer sta potekali poroka in zabava.
Seveda je bilo naše otroško borovo gostüvanje veliko bolj preprosto kot tisto pravo. Ta običaj smo pokazali predvsem skozi tradicionalne like, povorko z vlečenjem bora, poroko, petjem pustnih pesmic in plesom. Otroci imajo pust radi in ga poznajo že od malega. Zdaj pa smo zabavno in poučno spoznali in predstavili običaj, ki ga velikokrat pripravijo tudi v vaseh v Porabju.
Nekaj utrinkov našega dogodka si lahko ogledate na videoposnetku.

Romana Trafela,
vzgojiteljica asistentka

NA GORNJEM SENIKU SO NAS OBISKALI KURENTI

9. februarja smo v vrtcu Jožefa Košiča nestrpno pričakovali obisk kurentov. Dočakali smo jih pred vrtcem, kjer smo majhni in veliki radovedno pogledovali na cesto, kdaj jih bomo zaslišali in zagledali. Najprej smo zaslišali zvok zvoncev, potem pa so izza cerkve v svojem značilnem plesu in gibanju kurenti prihajali proti nam. S kravjimi zvonci so preglasili veselje otrok in odraslih in tako tudi pri nas začeli odganjati zimo. Dekleta smo kurente obdarila z robci.

Vrtčevski otroci pa so imeli priložnost spoznati njihovo opravo, ki jo imenujemo kurentija. Otroci so božali kurentov kožuh, narejen iz ovčje kože, in opazovali kurentovo kapo, ki jo krasijo perje in pisani trakovi. Z veseljem smo se pridružili njihovemu plesu, ki so ga poudarjali kravji zvonci. Vsak kurent je imel pripasanih 5 zvoncev, ki so z mogočnim zvokom popestrili naš dan. Pred slovesom smo se s kurenti fotografirali. Kurenti so tako odplesali in odzvonili v daljavo, nas pa zdaj čaka prihod pomladi.

Miša Aleša Pojbič,
vzgojiteljica asistentka

Porabje

Tednik Slovencev na Madžarskem
Izhaja vsak četrtek

Založnik
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Nikoletta Vajda-Nagy

Naslov založnika in uredništva
H-9970 Monošter/Szentgotthárd, Gardonyijeva ul. 1
T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d, 9000 Murska Sobota, Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

Številka bančnega računa:
HU75 11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

Pod Srebrnim brejgom ...

... se po fašenki nej nika na velke vöminilo. Kak bi se prajlo, té nauri čas je nej nika odneso pa vcejlak malo je kcuj prineso. Štrajkom padarov se konca ne vidi, na nji pa tadale dugo čakati trbej. Kriza na lejvom političnom kraji je gnako globoka ostanola pa lidge politkom na vrejeki eške tadale najbole ne vörvlejo. Fašenek je ranč nej sprtolejt prineso, kak šegau ma delati. Sprtolejt je znauva prva prišla, kak bi mogla priti. Se je pa s fašenkom liga v brsanji labde znauva začnola. Depa, tadale se stare naute igrajo, dobri so eške baukši, tisti bole spodkar više gor ne morejo splejzditi. Nisterni vejo prajti, ka aj se vse vküper zgotovi, nika se več ne more vöminiti. Od koga aj po tejm takšnom sploj pišemo?
Zadnje čase je trno popularna nostalgija gratala. Leko, ka je tau ranč 40 lejt od olimpijade v Sarajevi naprej prineslo. Ta najvekša športna manifestacija v indašnjoj socialističnoj Jugoslaviji eške gnes za velki fenomen vala. V njoj je Slovenija eške kak aktivna bila! Zaprav, brezi nje bi vse vküper vcejlak ovak vögledalo. Skrak spomina na olimpijado 1984 je eške vnaugo drugoga iz tistoga časa nazaj v gnešnje dneve prišlo. Trno krepka slovenska ekonomija je dosta svoji velki firm mejla. Firme, stere so pomogle, ka je do olimpijade prišlo. Produkti tej firm gnes več ne živejo ali pa so je tihinci dojküpili. Tekstilna fabrika Mura iz Sobote je duga lejta za jugoslovanske športnike gvant šivala. Za Sarajevo so se ranč tak v Murin gvant nutzravnali. Ta velka fabrika, v steroj je prejk 5000 lüdi delalo, že dugo za pokojno vala. Za njau so samo zidine ostanole, skrak toga pa velka žalost živé. Samo

Šved Ingemar Stenmark pa Slovenec Bojan Križaj sta med najbaukše na svejti na smučaj Elan valala. Brezi tej smuč je indasvejta nej šlau, vnaugi najvekši so na njih smučali. Gnes takšnoga Elana več nega. Zaprav, niške od tisti dobri pa najbaukši več na nji ne skija. Eške James Bond je v enom filmi na nji doj po brgej leto.

zidine so za velko mesarijo pa njeno fabriko Pomurka tö ostanole. Od fabrike Pomurka ranč tak iz Sobote nej düja pa slüja več nega, stera je konzerve za ameriško soldačijo delala pa vnauge nauve klobase pa salame vönajšla. Kak povejdano, nostalgija je ostanola. V té velki košar nostalgije eške dosta drugoga leko nutsklademo.
Kak so tihinci firmo v roke daubili, se je velka pripovejst o smučaj Elan zgotovila. Vcejlak po drugoj pauti pa je ena druga popularna fabrika šla.

Na srečo je firma Fructal živa ostanola. Soki Fructal za najbaukše na svejti valajo. Depa, že eden čas je firma več nej v domanji rokaj. Kak je tau mogauče, ka jo je dosta menje bogata firma Nektar iz Srbije dojküpila, se eške gnes vnaugi spitavajo. Profit gvüšno ka doma ne ostane.

Fabrika Rog iz Ljubljane je bicikline delala. Do 350 000 na leto so je napravili, na nji so se v Merki pa Kini tö vozili. Pa so prišli nauvi časi, divdja privatizacija je firmo pa fabriko na nikoj djala.
Naš Srebrni brejg straja nema, ka bi ga stoj audo ali prejkvzeu. Ka bi se takše zgodilo, ka bi njegvi vert China Chio-li Limited gratala.

Miki Roš